

האגודה לזכויות האזרח בישראל

24.9.2003

לבטל נוהל המפלה זכאים לסיוע בשכר דירה במזרח ירושלים

האגודה לזכויות האזרח עתרה לבג"ץ נגד שר הבינוי והשיכון בדרישה לבטל הוראה מפלה המחייבת שוכרי דירות ממזרח ירושלים להתייצב בבנק עם משכיר הדירה כתנאי לקבלת הסיוע ש"ח הם זכאים

האגודה לזכויות האזרח בישראל עתרה השבוע לבג"ץ נגד שר הבינוי והשיכון, בדרישה לבטל הוראה המחייבת שוכרי דירות ממזרח ירושלים, הזכאים לסיוע בשכר הדירה, להתייצב בבנק למשכנתאות יחד עם משכיר הדירה כתנאי לקבלת הסיוע. העתירה הוגשה בשמו של וליד עסכר, תושב מזרח ירושלים וזכאי לסיוע בשכר הדירה, אשר נאלץ לעזוב את דירתו לאחר שבעל הדירה סירב להתייצב עמו בבנק למשכנתאות. עקב כך נשלל ממנו הסיוע, והוא לא היה יכול לעמוד עוד בתשלומי שכר הדירה. בעתירה מודגש כי ההוראה, שנכנסה לתוקפה בחודש ספטמבר 2002, נוגעת אך ורק לתושבי השכונות הערביות במזרח ירושלים, ובכך היא מפלה אותם לרעה ביחס ליתר הזכאים לסיוע בשכר דירה. בנוסף לביטולה של ההוראה מתבקש בית המשפט לפסוק, כי ישולמו למר עסכר סכומי הסיוע בעבור החודשים, שבהם הם נשללו ממנו, שלילה שכתוצאה ממנה התדרדר מצבו הכלכלי. את העתירה הגישה עו"ד שרון אברהם-ויס מהאגודה לזכויות האזרח בישראל.

העותר, מר וליד עסכר, נשוי ואב לארבעה ילדים בגילאי 7-17, הינו חולה לב מזה כ-9 שנים. במשך שנים רבות הוא עבד כחשמלאי, אולם נאלץ להפסיק לעבוד לפני כשנתיים, כאשר חלה התדרדרות נוספת במצב בריאותו, ומאז הוא מקבל סיוע בשכר הדירה בגובה של למעלה מ-500 ש"ח בחודש. גם אשתו ושניים מילדיו חולים, במחלת פרקים, ובני המשפחה נאלצים לשלם כ-500 ש"ח בחודש בעבור תרופות. המשפחה כולה מתקיימת ממשכורת של כ-1,200 ש"ח בחודש שמרוויח בנם בן ה-17 מעבודתו בנקיון לאחר שעות הלימודים, ומקצבת ילדים בסך 937 ש"ח בחודש. בנוסף נעזרת משפחת עסכר בחברים, המסייעים לה להתקיים. עד לראשית השנה חיה המשפחה גם מחסכונות שצבר מר עסכר בשנות עבודתו, אך אלה אזלו בתחילת 2003. עד חודש מאי האחרון התגוררו בני המשפחה בדירה שכורה בעיסאווייה, שבמזרח ירושלים. בחודש פברואר 2003 פנה מר עסכר לבנק ירושלים על מנת להסדיר את תשלומי הסיוע להם הוא זכאי לתקופה הבאה, ואז נדרש לראשונה להתייצב בבנק בליווי בעל הדירה. בעל הדירה סירב להגיע עמו לבנק, ועקב כך נשללה זכאותו של מר עסכר לסיוע, על אף נסיונותיהם של גורמים שונים לסייע לו. כתוצאה משלילת הסיוע לא הצליחה משפחת עסכר לעמוד בתשלומי שכר הדירה, צברה חובות, ואף נאלצה להיפרד לזמן מה, כאשר הילדים עברו להתגורר בבית סבתם, וההורים התגוררו בחניית ביתו של חברים. כעת מתגוררת המשפחה כולה בדירת מרתף צפופה.

עו"ד אברהם-ויס טוענת בעתירה, כי ההוראה בדבר התייצבות המשכיר מפלה לרעה את הזכאים לסיוע מבין התושבים הערבים במזרח ירושלים ביחס ליתר הזכאים בישראל, ובכללם היהודים המתגוררים בירושלים המזרחית. כל אלה, נאמר בעתירה, מוסיפים לקבל את הסיוע בלא שמשכיר הדירה נדרש להתייצב עמם בבנק. עוד נאמר בעתירה, כי הדרישה בדבר התייצבותו של משכיר הנכס כלל אינה עומדת במתחם הסבירות, שכן היא מעמידה בפני המבקש, הזקוק לסיוע, תנאי, שהעמידה בו כלל אינה בשליטתו ושאינו רלבנטי להגדתו כזכאי לסיוע.

תשובתו של משרד השיכון, המובאת גם היא בעתירה, מסבירה את ההוראה החדשה בכך, שמאז מאורעות אוקטובר 2000 לא מתאפשרת בדיקת זכאותם של תושבי השכונות הערביות במזרח ירושלים בשל קשיי נגישות של חוקרים לשכונות אלה. לאחר שנודע על מקרים של הונאות במימוש הסיוע בשכר הדירה, באמצעות חתימה על חוזים פיקטיביים, נמסר על ידי המשרד, הוחלט לחייב את משכיר הדירה להתייצב בבנק עם השוכר על מנת לאמת את העובדות. עו"ד אברהם-ויס מבהירה בעתירה, כי תשובתו זו של משרד השיכון אינה יכולה להתקבל, שכן מדובר בנוהל גורף, אשר פוגע ברבים, על לא עוול בכפם. עוד היא מציינת כי העובדה, שמשטרת ישראל חקרה בדבר מקרי הונאה

בקבלת הסיוע מצד תושבים במזרח ירושלים, ומצאה חשודים שהועמדו לדין, מעידה כי רשויות החוק עושות עבודתן נאמנה גם באזורים אלה, וכי אין לפגוע בזכויות של ציבור שלם של זכאים, כדוגמת משפחת עסכר, בדרך של "ענישה קולקטיבית", רק בשל חשדות פליליים נגד אחדים מהם.

עוד מציינת עו"ד אברהם-ויס כי הוראתו של משרד הבינוי והשיכון פוגעת שלא כדין בזכות הקניין של הזכאים, הכוללת גם את כספי הסיוע, וכן בזכותם לקורת גג ולקיום מינימלי בכבוד. זאת בנוסף לכך שההוראה מפלה את תושביה הערבים של מזרח ירושלים מפליה פסולה, על בסיס לאומם, ופוגעת באורח חמור בזכותם לשוויון. לאור כל האמור לעיל מתבקש בית המשפט לקבוע, כי ההוראה אינה חוקית וכי יש לבטלה.

בג"ץ 8563/03 עסכר נגד שר הבינוי והשיכון